

Kara Mayınları Avrupa'da can almaya devam ediyor: Artık tamamen yasaklanmalarının zamanı geldi

Son on yılda Avrupa'da 3000'den fazla insan kara mayınları nedeniyle hayatını kaybetti veya sakatlandı. Anti-personel kara mayınları, savaşların sona ermesinden çok sonra da insanların ölümüne ya da sakat kalmasına yol açıyor. Bu nedenle, uluslararası hukuka göre anti-personel mayınlarının kullanılması yasak. Ancak bu yasak, etkin bir şekilde uygulanmıyor ve bazı Avrupa Konseyi üyesi devletler de 1997 tarihli Anti-Personel Mayınların Kullanımının, Depolanmasının, Üretiminin ve Devredilmesinin Yasaklanması ve Bunların İmhası İle İlgili Sözleşmeyi (Mayın Yasağı Sözleşmesi) onamış bile değiller.

Günümüzde askeri çatışmaların bu tür kalıntılarının kurbanları, masum sivillerden oluşuyor ve bu kişiler çoğu kez de çocuklar. Bazı bölgelerde, sığınmacı göçmenler mayına basıyorlar: Geceleri mayınlı bölgelerden geçmeye çalışırken bu bölgelerde bulunan uyarı işaretlerini görmüyorlar.

2008 yılının Eylül ayında, dört Gürcü göçmen hayatını kaybetti. Gürcü göçmenler, Yunanistan-Türkiye sınırında yer alan Evros'taki mayınlı bölgeye girdiklerinde, Yunanistan'ın kuzeyine geçmeye çalışıyorlardı.

2008 yılının Aralık ayında, Kıbrıs'ta tek çocuklu bir Iraklı aile, tampon bölgeyi geçip iltica etmek isterken, anti-personel mayını patlaması sonucunda yaralandı.

Bosna-Hersek, Gürcistan, Rusya ve Türkiye gibi, silahlı çatışma yaşanan diğer Avrupa ülkelerinde, her yıl, mayın patlaması nedeniyle önemli sayıda can kaybı yaşanıyor. 1999'dan 2008'e dek, sadece Rusya'da, mayın patlaması nedeniyle 2795 kişinin hayatını kaybettiği rapor edildi.

Parça tesirli mühimmat 1 Ağustos'tan itibaren yasaklanıyor

Kalıntıları sivillerin ölümüne veya sakat kalmasına yol açan diğer bir silah da parça tesirli bombalardır. 2008 yılında kabul edilen yeni bir antlaşmanın 1 Ağustos 2010'de yürürlüğe girmesi bekleniyor. Bu tür sözleşmelerin çok geniş kapsamlı etkileri olabiliyor.

1997 yılında Ottawa'da imzalanan ve çığır açan Mayın Yasağı Sözleşmesi buna iyi bir örnek. Nobel Ödülü alan, Kara Mayınlarını Yasaklama Uluslararası Kampanyası'nın (International Campaign to Ban Landmines - ICBL) başını çektiği güçlü bir sivil toplum hareketinin ardından, bu Sözleşme, insan varlığı, insanların yaklaşması veya temasıyla patlayan mayınlar olan anti-personel mayınlarını açıkça yasaklıyor.

Devletler artık stokladıkları anti-personel mayınlarının tümünü imha etmek ve, güç ve maliyetli bir süreç olsa da, kontrolleri altında bulunan tüm mayınlı alanları temizlemekle yükümlüler. Devletlerin aynı zamanda, mayın mağdurlarına, onların bakımı ve rehabilitasyonları için sosyal ve ekonomik destek sağlama yükümlülükleri de var.

Sözleşmenin hayati önem taşıyan bir başka bölümü de mayınlarla ilgili farkındalığın artırılmasına yönelik programlar.

Avrupa için son derece önemli olmasına rağmen, Avrupa Konseyi'ne üye altı devlet hala Mayın Yasağı Sözleşmesi'ni onamadı. Bu devletler, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Finlandiya, Polonya ve Rusya.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2009 yılında, köyünün civarında bir kara mayınına bastıktan sonra dizinden aşağısı kesilmek zorunda kalınan 11 yaşında bir Türk kız çocuğu ile ilgili olan *Alkin* davasındaki kararında, kara mayını döşemenin “kasten öldürücü silah kullanma” anlamına geldiğine hükmetti. Mahkeme ayrıca yaşam hakkının ihlalinin sadece tazminat ödenmek suretiyle karşılanamayacağını, sorumluların belirlenip cezalandırılmasını sağlayacak cezai kovuşturmanın yapılmasının da gerekli olduğunu altını çizdi.

Uluslararası işbirliği ve yardım (örneğin mayın temizlenmesi alanında) diğer bir önemli hüküm. 2007 yılında altı Avrupa ülkesi (Almanya, Hollanda, Norveç, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık) ve listenin başında yer alan Avrupa Komisyonu, en fazla uluslararası fon sağlayan on ülke arasında yer aldılar.

Kara mayınları kalkınmayı engelliyor

Kara mayınlarının ve parça tesirli bombaların varlığı, toplumun tüm dokusunu olumsuz etkilemektedir. Bunlar, çatışma sonrasında ülkelerin gelişmesine engel oluyor. Evlerinden edilmiş insanların geri dönüşünü engelleyerek bütün bir bölgenin yeniden inşasını önlüyor. Bu ciddi konuları, diğer hususların yanı sıra, Türkiye’de ve Hırvatistan’da yerlerinden edilmiş insanların insan haklarına ilişkin hazırlanan iki yakın tarihli raporda ele aldım.

Bu tür insanlık dışı silahların halen kullanılmaya devam edilmesi esef vericidir. Artık bütün Avrupa devletlerinin Mayın Yasağı Sözleşmesi’ni onamalarının ve bu Sözleşme’nin hükümlerine uygun davranmalarının zamanı gelmiştir. Aynı şey, parça tesirli mühimmatın yasaklanmasına ilişkin yeni Sözleşmenin süratle onanması konusunda da geçerlidir.

Thomas Hammarberg